



LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA
LIETUVOS SOCIALINIŲ TYRIMŲ CENTRAS

SOCIALINIS TEISINGUMAS ŠVIETIME: TEORINĖ SAMPRATA IR PRAKTINIS VERTINIMAS

Laimutė Žalimienė, Romas Lazutka, Daiva Skučienė, Jolanta Aidukaitė
Jolita Kazakevičiūtė, Jekaterina Navickė, Viginta Ivaškaitė-Tamošiūnė

TURINYS

IVADAS	5
1. TEORINĖS PRIELAIIDOS SOCIALINIAM TEISINGUMUI ŠVIETIME VERTINTI	9
1.1. Pagrindiniai socialinio teisingumo aspektai politinėje filosofijoje	10
1.1.1. Formalusis ir paskirstomasis teisingumas	10
1.1.2. Tarpasmeninių santykių ir institucijų teisingumas	11
1.1.3. Socialinis teisingumas kaip susitarimas	11
1.2. Politinės filosofijos teisingumo idėjų taikymas švietimo srityje	12
1.2.1. Utilitarizmas	12
1.2.2. Meritokratinės teorijos	13
1.2.3. Kompensavimo principu paremtos teorijos	13
1.2.4. Kolektyvistinės teorijos	14
1.2.5. Walzerio nepriklausomybės teorija	14
1.2.6. Rawlso teisingumo teorija	15
1.3. Teisingumo švietimo srityje klausimas sociologinėse teorijose	16
1.3.1. Funkcionalistinė prieiga	17
1.3.2. Socialinės ir kultūrinės reprodukcijos teorija	17
1.3.3. Kultūrinio reliatyvizmo ir pliuralistinė prieigos	18
1.3.4. Metodologinio individualizmo prieiga	19
1.4. Teisingumo teorijos ir socialinio teisingumo švietimo srityje vertinimo rodikliai	22
1.5. Užsienio šalyse naudojami rodikliai socialiniam teisingumui švietimo srityje vertinti	27
1.5.1. Gerovės valstybės tipai ir švietimo sistemos organizavimas	28
1.5.2. Švedija	30
1.5.3. Škotija	31
1.5.4. Vokietija	32
1.5.5. Estija	34
1.5.6. Slovėnija	35
1.5.7. Apibendrinimas ir lyginamoji šalių analizė	36
2. SOCIALINIO TEISINGUMO VERTINIMO RODIKLIŲ SISTEMOS KONSTRAVIMAS: METODINIAI ASPEKTAI	40
2.1. Socialinio teisingumo sampratos pasirinkimas rodiklių sistemai konstruoti	40
2.2. Informacija, duomenų bazės socialiniam teisingumui švietimo srityje vertinti	44
2.3. Rodiklių struktūra	47
2.3.1. Statistiniai rodikliai socialiniam teisingumui vertinti atskirais švietimo lygmenimis	48
2.3.2. Socialinio teisingumo indeksai ir jų skaičiavimo metodika	56
2.3.3. Išsilavinimo nelygybės (angl. <i>education inequality</i>) vertinimas: Gini indeksas	62
3. SOCIALINIO TEISINGUMO BŪKLĖS LIETUVOJE 2007–2008 M. ANALIZĖ	66
3.1. Socialinis teisingumas ikimokyklinio ugdymo srityje	67
3.2. Socialinis teisingumas bendrojo ugdymo lygmeniu	69
3.3. Socialinis teisingumas aukštojo mokslo lygmeniu	72
3.4. Socialinis teisingumas neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir vaikų ugdymo srityse	75
3.5. Išsilavinimo nelygybė Lietuvoje	77
4. APIBENDRINIMAS IR IŠVADOS	79
SUMMARY	85
LITERATŪRA	87
1 PRIEDAS. RODIKLIAI SOCIALINIAM TEISINGUMUI VERTINTI	92
2 PRIEDAS	99